

Jainkoaren irudikeria

Atzen hileotan hitzetik hortzera ibili izan dugu jardun politikoan ibili garenok estatuaren laikotasunaren auzia. Espainiako apezpikuen jarrera itxiek eta sektarioek aspalditik lozorroan zeuden jarrera antiklerikalak eta laizistak piztu dituzte. Estatuaren eta erlijioaren arteko banaketa birdeskubritu dugu, ahaztuxea baikeneukan, ustetan lortuta zegoela. Usteak erdiak ustelak, konkordatua hor baitago eta hauts horiek gaurko lohiak ekarri baitituzte.

Bestetik, Jose Antonio Pagola bikarioaren *Jesus* liburuak, figura horren beste ikuspegi bat ematen ei duenak, hautsak harrotu ditu katolikoaren artean eta ikuspegi katoliko tradizionalagoa dutenek ez dute begi onez ikusi Pagolaren ekarpena. Liskar interesgarria iruditu zait. Egunkarietako gutun eta artikuluetatik jarraitu dut, interes zientifiko batekin eta ondorioa hauxe: hobe bizi dela erlijioen dogmatismotik eta setakeriatik at.

Jainkoa, zientzia eta gizartea lotzen dituzten liburuak ditut oheburuan azken asteotan. Urtearen hasieran Sam Harris-en *Letter to a Christian Nation* (Nazio Kristau bati Gutuna) leitu nuen. Orain Richard Dawkins-en *The God Delusion* (Jainkoaren Irudikeria) dut eskuartean. Bi obrok ateismoaren defentsa sutua eta erlijioaren arbuioa egiten dute arrazoi-mena eta zientzia oinarri hartuta. Gustukoak ditut biak.

Sam Harris ez nuen ezagutzen, baina, sobra ere, zientziaren eta erlijioaren gaitan polemista ezaguna da Estatu Batuetan (www.samharris.org). Aurretik gai berari buruz *The End of the Faith* (Fedearen Amaiera) best-sellerra publikatuta zuen eta neronek leitu dudana lan horrek kristauen artean, bereziki fundamentalisten artean, eragindako erreak-

zioen ondorioz idatzitakoa da. Laburra da liburua, libeloa esango nuke, eta oso-oso korrosiboa. Erraz irakurtzen da, eserialdi batean, eta gogoan izateko moduko pasarteak ditu. Bestalde, gutunaren hartzaileak estatubatuarrak direla, horietako asko eboluzioaren teoria ukatzen duten fundamentalistak, kontuan izan behar da, hainbat pasarte europarron ikuspegitik sinple samarrak gerta dakizkigukeelako. Obra- ren pasarte bat aldatuko dut hona, liburuaren tonuaren adierazgarria delakoan.

Beste aukera bat ere badago, jakina, eta aldi berean arrazoiz-koena dena eta gorrotagarritik gutxien duena: Bibliako Jain-koa fikzioa da, Zeus eta orain jendeak baztertu dituen beste milaka hildako jainkoak bezala. Zeus ez dela existitzen fro- gatu al dezakezu? Jakina ezetz! Imajina ezazu orain, bizi ga- rela sozietate batean non jendeak urtero bere patrikatik mi- la milioika dolar gastatzen dituen Olinpo mendiko jainkoak gurtzen, non gobernuak mila milioika gehiago gastatzen di- tuen zergetako dolarretatik jainko horien adoratzailerak diren instituzioak laguntzeko, non inork ez dakien zenbat mila mi- lioika gehiago ematen zaizkien tenplu paganoei zerga-arintze moduan, non aukeratutako funtzionarioek ahal duten guztia egiten duten *Iliada* eta *Odisea* errespetatzen ez duen ikerke- ta medikua oztopatzeko eta non politika publikoari buruzko edozein eztabaida idazle zahar batzuen apeten mende egoten den; idazle horiek ondo idazten bazuten ere, errealitatearen izaeraz hain gutxi zekiten ezen gorotzak eta janaria aparte edukitzeko gai ez ziren. Hori gure baliabide material, moral eta intelektualen lapurreta izugarria izango litzateke. Eta ho- ri da zehatz-mehatz gu bizi garen sozietatea. Hori da zuk eta zure kide kristauek, etsi gabe, kreatu nahi duzuen mundu irrazional miserablea.

Richard Dawkins, bestalde, eboluzionista ezaguna da (www.richarddawkins.net). Bere dibulgazio-lanek sona du- te munduan zehar. Gene berekoia den ideia edo meme kon- tzeptua postulatu ditu, esaterako. Dawkinsen lana mardula da, ondo dokumentatua, eta orrialdetan 400etik gora. Har- risek bezain jarrera gogorrak ditu erlijioaren aurrean, esti- loa hala ere, samurragoa da. Liburua artean bukatu ez badut ere, atarikoaren pasarte bat ekarriko dut hona, liburuaren helburua egoki definitzen duelakoan.

Susmoa daukat —bueno, seguru nago— hamaika pertsona daudela hor kanpoan, erlijio batera edo beste batera eramana izan direnak, horrekin pozik ez daudenak, ez dutenak horretan sinesten edo haren izenean egiten diren deabrukeriekin kezkatuta daudenak; jendeak beren gurasoen erlijioa uzteko gogo lauso bat sentitzen dutenak eta ausartzea nahiko luketenak, baina konturatzen ez direnak uztea aukereta-ko bat dela. Horietako bat bazara, liburu hau zuretzat da. Liburuaren asmoa da kontzientzia piztea —kontzientzia piztea zerari buruz, atea izatea aspirazio benetakoa dela, adoretua eta oparoa. Atea izan zaitezke eta pozez betea, orekatua eta moralki eta intelektualki gogobetea. Hori da kontzientzia pizteko nire mezueta-ko lehena.

iPhone

Applek iPhone eskuko telefonoa merkaturatu zuen 2007ko ekainean eta dagoeneko 4.000.000 aletik gora saldu ei dira. Sagarraren etxeak asmatu egin duela dudarik ez dago, nahiz eta merkatuan badauden bera baino ezaugarri tekniko eta prestazio hobeak dauzkaten eskuko telefonoak. Net Applications aholkularitza estatubatuarraren arabera, 2007ko azaroan iPhonek Microsoft-en merkatu-kuota gainditu zuen, beti ere, erabilera kontuan hartuta. Hots, Web gune nagusien bisitatzaileen artean, gehiago ziren iPhone usatzen zutenak Windows Mobile baino. Arrakasta hori eta iPod-ek izanikoa eragina izaten ari dira Mac ordenadoreen salmentan eta, adibidez, iazko abenduan Applen merkatu kuota %7,5 igo zen hilabete bakar batean. Ondorioz, Safari nabigatzailearen kuota ere gorantz doa Explorerren kaltean eta %5,6ra iritsi da jada.

Alta bada, Firefox da Explorerren nagusitasuna (merkatuaren %75) higitzen azkarren ari dena. Izugarri azkar hazten ari da Firefoxen erabilera. 2006ko martxoan kuotaren %10 gainditu zuen. 2007ko abenduan, merkatuaren %17 zuen jada.

iPhonera itzulita, badira beste bi datu jakingarri. Batetik, 2008ko urtarrilean Interneten bistaratu ziren 1.000 orrialdeetako bat iPhone usatuta egin zen. Bestetik, trastea bidea

egiten ari da munduan eta gutxik espero genitzakeen tokietaraino iristen ari da. Esaterako, Ekuatore Ginean, 45 Internet-konexioetatik bat iPhone bidez egiten da; Boli Kostan, 200etik bat eta Trinidad eta Tobagon eta Maldivetan 400etik bat. Datu konparagarri moduan, AEBetan 500etik bat egiten da iPhoneren bidez.

Datu handiak teknologikoki nahikoa kamutsa den traste batentzat! Agi denez, jendeak teknologiaz haratago begiratzten du hautua egiten duenean.

Ghawar

Izen hori du Saudi Arabiako petrolio-hobirik handienak (bidenabar, euskaraz Gauar transliteratu beharko al genuke?) eta munduko produkzioaren %6 ekoizten du. Juanjo Gabiñak ohartu berri gaituenez, bere onenak eman ei ditu eta bere produkzio-ahalmena beherantz egiten hasi ei da (*Noticias de Gipuzkoa*, 2008-03-15). Datu garbirik ez dago, petrolio-kontuak Saudi Arabian eta gainerako estatu produzitzaileetan estatu-sekretu baitira.

Eztabaida eta kezka handia dago energia-adituen artean petrolio-erreserben tamainaren inguruan eta baita *peak oil* egoera, hots produkzioaren gailurra, noiz harrapatuko den ere. Batzuen iritziz, ailegatu gara jada egoera horretara eta kontsumoaren igoera erreserba berrien aurkikuntza gainditzen ari da; beste batzuek urte gutxiren buruan jartzen dute data eta, optimistenek, hamarkada batzuk atzeratzen dute. Produkzioaren eta eskaeraren arteko desorekaren adierazgarria petrolio-upelaren prezioa da eta hau etengabe ari da emendatzen. Iaz, Irango errektore nuklearren auziari eta nazioarteko egoera ezegonkorrari egozten zioten igoera 60 dolar/upel bueltan zegoenean. Jada, Brent petrolioaren prezioak 105 dolarreko langa gainditu du eta Texas petrolioak 110 dolarrekoa. Nekez esan daiteke soil-soilik nazioarteko egoera politiko ezegonkorraren ondorio denik; iazko krisiek hor badiraute ere, presioa jaitsi egin da. Ekonomia

emergenteen, Indiako eta Txinako, eskari gorakorrari ere egotz dakioker egoera, baina hori ere ez da aski. Errealitate-tik gertuago egongo da pentsatzea petrolio merkearen eta ugariaren aroarenak egin duela; petrolioaren agortzea horizontean dagerrela.

Energiaren paradigma berri baten hastapenean gaudela nago, gure ohiturak eta sozietate-kontzeptua aldaraziko dituen aro berri baten aitzinean. Higidetasun etengabea, eta sarritan neurririk gabekoan, oinarritutako sozietateak urteak mugatuak ditu. Petrolioaren erretzea luxu baztergarria bihurtzean, besteak beste produktu kimiko eta ondasun askoren lehengaia delako, Aste Santuko oporrak Mediterraniako kostaldean erositako apartamentuan pasatzea gutxi batzuen poltsikoaren neurriera egongo da bakarrik, baldin eta ibilgailu partikularraren gurtza bukatu eta mugitzeko beste sistema batzuk nagusitzen ez badira.

Nago gure arduradun politikoak ez direla jabetu datorren errealitateaz edo jabetu badira, beste aldera begiratzen ari direla, beraiek krisiaz libratuko direla pentsatuz eta atzetik datorrenak hel diezaiola zezenari adarretatik. Euskal Herrian, eta EAEn bereziki, obratzen ari den garraio- eta energia-politikei begiratzea besterik ez dago horretaz jabetzeko. Errepedeen aldeko apustua ez da eten, bere horretan dirau: Bilboko hegoaldeko saihesbidea, Donostiako bigarren saihesbidea, A-8ko hirugarren erraila, etab. Trena bien bitartean senide pobrea. Euskal Y izenekoak jango du inbertsioaren lehoiaren zatia. Euskal Herria barrutik egituratuko duen trena, gure herritar gehienetan joan-etorriari erantzun egokia eman diezaikeen hori, apurrekin geldituko da; linea zahar eta traketsekin eta berriak egin gabe. Sarritan pentsatu izan dut: gurean errepedeetan gastatu denaren %10-15 trenbide sarea berritzen, modernizatzen eta zabaltzen erabili izan balitz, XX. mendearan erdialdean genuen ereduaren trenbide-sareari ez geniokeen orain inbidiaz so egingo.

Energia alternatiboaren alorrean ez dut EAEn asmo seriorik ikusten, adabakiak baizik. Eolikoak izan du bultzada, baina

hedapenak mugak topatu egin ditu, paisaian eta gune naturalan dituen inpaktuak direla-eta herritarren artean sortu den kezkatik. Derradan, bidenabar, obra publikoaren inpaktuari buruz kezka izatea beharrezkoa, logikoa eta zilegia dela, baina herritarrok sarri hipokresiaz jokutzen dugula egoera horien aurrean, NIMBY teoria aplikatzen dugulako. Hots, etxetik urrun egiten bada, arazorik ez; etxe ondoan bada, inola ez. Eolikoan itsas aerosorgailuak, instalazio eoliko txikiak edo lautadetako parkeak ez dira landu. Eguzki-energiaren alorrean apenas ezer egin den. Egia da Hezkuntza Saila eta hainbat udal bultzatzen ari direla beren eraikinen teilatuetan eguzki-panelak jartzea, baina egia da ere hori sarritan pose hutsa dela, adabaki berdea, udalerrri horietako batzuetan eguzki-panelen instalazioa arautuko duen ordenantzarik ere ez dutelako, adibidez. Gurean ez dago eguzki-baratzek eta eguzki-energiaren gainerako aprobetxamenduak (etxe eta lantokien teilatuak besteak beste) bultzatzeko politika serio eta eraginkorrik; ekimen pribatuaren esku laga da auzia eta laguntzak banatzera mugatu da administrazioa. Itxurakerian gabiltza. Madrilen onartutako Eraikuntzaren Arautegi Teknikoak gehiago egingo du gure artean eguzki-energiaren erabilera zabaltzeko Eusko Jaurlaritzaren politikak baino.

Itsasoak indar handiz jotzen du gure kostaldea, martxo hasierako enbata lekuko. Alabaina, enbatarik gabe ere uhinak, bagek eta olatuek energia-kantitate itzela xahutzen dute hondartza eta labarretan ahitzen direnean. Bizkaiko itsasoan, gainera, olatuek noranzko oso konstantea izaten dute azterketa zientifikoek erakutsi duten legez eta hori oso ezaugarri egokia da olatuen energia probesteko sistemak ezarri nahi direnean. Olatuen energia probesteko teknologia ate joka dago jada, duela 15-20 urte teknologia eolikoa zegoen egoera berean dago egun. Bultzada besterik ez omen du behar zabaldu eta ohizko bihurtzeko. Euren Industria Sailak Mutrikuko portu berriko dikean olatuen energia usiatuko duen sorgailu pilotu bat jarriko du. Ondo, baina es-

kas. Hain zuzen ere, diketan eta kostaldean itsatsitako sistemak dira olatuen energia ustiatzeko erakargarritasun gutxien duten sistemak, kostaldean inpaktua egiteaz landara, produkzio txikikoak direlako. Etorkizuna itsaso zabalean, kostaldetik gertu, jarritako buia flotagarriez osatutako eremuetan dago eta horri buruz ekimen publikoak ez du deus esan. Pribatua, ordea, ari da; esate baterako, Iberdrola Santonako kostaldearen parean buia flotagarrien eremu pilotu bat antolatzen ari da. Gogoan izan Nafarroan lehen parke eolikoak Gobernuak eraiki eta sustatu zituela.

Paradigma zaharkituaren sehaskan daude gure arduradun politikoak lo, berrikuntzaren urtea den 2008 honetan.¶